

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέματα:

α) Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση μέσου αντιμετώπισης έκτακτων αναγκών στην ενιαία αγορά και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2679/98 του Συμβουλίου

[COM(2022) 459 final — 2022/0278 (COD)]

β) Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) 2016/424, (ΕΕ) 2016/425, (ΕΕ) 2016/426, (ΕΕ) 2019/1009 και (ΕΕ) αριθ. 305/2011 όσον αφορά διαδικασίες έκτακτης ανάγκης για την αξιολόγηση της συμμόρφωσης, την έκδοση κοινών προδιαγραφών και την εποπτεία της αγοράς λόγω έκτακτης ανάγκης στην ενιαία αγορά

[COM(2022) 461 final — 2022/0279 (COD)]

γ) Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση των οδηγιών 2000/14/ΕΚ, 2006/42/ΕΚ, 2010/35/ΕΕ, 2013/29/ΕΕ, 2014/28/ΕΕ, 2014/29/ΕΕ, 2014/30/ΕΕ, 2014/31/ΕΕ, 2014/32/ΕΕ, 2014/33/ΕΕ, 2014/34/ΕΕ, 2014/35/ΕΕ, 2014/53/ΕΕ και 2014/68/ΕΕ όσον αφορά τις διαδικασίες έκτακτης ανάγκης για την αξιολόγηση της συμμόρφωσης, την έκδοση κοινών προδιαγραφών και την εποπτεία της αγοράς λόγω έκτακτης ανάγκης στην ενιαία αγορά

[COM(2022) 462 final — 2022/0280 (COD)]

(2023/C 100/14)

Εισηγητής: ο κ. **Andrej ZORKO**

Συνεισηγήτρια: η κ. **Janica YLIKARJULA**

Αίτηση γνωμοδότησης	α) Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 9.11.2022 β) Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 11.11.2022 β) Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 21.11.2022 β) Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 24.11.2022 γ) Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 21.11.2022 γ) Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 30.11.2022
Νομική βάση	α) Άρθρα 114, 21, 45 και 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης β) Άρθρα 114 και 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης γ) Άρθρα 91, 114 και 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	10.11.2022
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	14.12.2022
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	574
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	208/0/1

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) υποστηρίζει τον στόχο της Επιτροπής να δημιουργηθεί ένα μέσο αντιμετώπισης έκτακτων αναγκών στην ενιαία αγορά (στο εξής: SMEI), με σκοπό την αντιμετώπιση μελλοντικών κρίσεων που ενδέχεται να επηρεάσουν τη λειτουργία της ενιαίας αγοράς και των επιχειρήσεών της, καθώς και την ευημερία των πολιτών της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ στηρίζει τα μέτρα που διασφαλίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία των αγαθών, των υπηρεσιών και των προσώπων και εμποδίζουν τη δημιουργία περιορισμών στο εσωτερικό της ΕΕ, μεταξύ άλλων και κατά τη διάρκεια μιας κρίσης. Το SMEI θα πρέπει να δώσει προτεραιότητα στην ανταλλαγή πληροφοριών, τη συνεργασία, την επικοινωνία και την αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών. Η ενίσχυση της διοικητικής συνεργασίας και των μέτρων διαφάνειας για τα κράτη μέλη είναι ουσιαστικής σημασίας, αλλά η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι δεν υφίστανται συνέπειες για τα κράτη μέλη που δεν πληρούν τις απαιτήσεις.

1.2. Η αντιμετώπιση κρίσεων πρέπει να είναι ταχεία, προσωρινή, δεόντως στοχευμένη και συντονισμένη σε επίπεδο ΕΕ ώστε να διασφαλίζεται μια κοινή προσέγγιση. Θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις επιπτώσεις μιας κρίσης στις επιχειρήσεις και στην ευημερία των πολιτών της ΕΕ και να δημιουργεί τις προϋποθέσεις για μια πιο ανθεκτική κοινωνία και οικονομία στο μέλλον. Θα πρέπει να δοθεί σαφώς έμφαση στην ελεύθερη κυκλοφορία των αγαθών, των υπηρεσιών και των προσώπων σε περιόδους κρίσης καθώς και στον μετριασμό των επιπτώσεων της κρίσης στην ευημερία των ανθρώπων, και όχι σε παρεμβάσεις στην παραγωγή και την παροχή αγαθών και υπηρεσιών και στις αλυσίδες εφοδιασμού τους.

1.3. Ο μετριασμός των κρίσεων απαιτεί ένα σαφές νομικό πλαίσιο για την αποφυγή αποκλιουσών ερμηνειών, κατακεραματισμένων μέτρων και περιττών διαφορών. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι ορισμοί των όρων «κρίση», «τομείς στρατηγικής σημασίας», «αγαθά και υπηρεσίες στρατηγικής σημασίας» και «αγαθά και υπηρεσίες που σχετίζονται με την κρίση» είναι υπερβολικά ασαφείς για να αντιμετωπιστούν οι ανωτέρω ανησυχίες και συνιστά στην Επιτροπή να προσδιορίσει ακριβέστερα τους εν λόγω όρους.

1.4. Τα μέτρα έκτακτης ανάγκης δεν θα πρέπει να παραβιάζουν τα θεμελιώδη δικαιώματα των Ευρωπαίων πολιτών, ούτε θα πρέπει η άσκηση των εν λόγω δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος απεργίας, σε οποιονδήποτε τομέα, να συνιστά περίπτωση που δικαιολογεί την αντιμετώπιση κρίσεων. Η Επιτροπή θα πρέπει να καταστήσει σαφές ότι, εάν μια απεργία ή άλλη συλλογική δράση αναληφθεί σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, δεν μπορεί να συνιστά κρίση βάσει του SMEI. Ομοίως, όλα τα μέτρα μετριασμού μιας κρίσης πρέπει να πληρούν τις αρχές της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας όσον αφορά τις επιχειρήσεις, πράγμα το οποίο δεν προβλέπεται στην πρόταση. Επιπλέον, πρέπει να γίνεται σεβαστή η αυτονομία των κοινωνικών εταίρων. Τα μέτρα κινδυνεύουν να δημιουργήσουν περαιτέρω περιττούς φραγμούς, περιορισμούς και επιβαρύνσεις, τα οποία πρέπει να αποφεύγονται, ιδίως σε περιόδους κρίσης. Η ενιαία αγορά θα πρέπει να παραμένει προσβάσιμη, με διασφαλίσεις κατά του κοινωνικού και φορολογικού ντάμπινγκ.

1.5. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι μια κατάσταση έκτακτης ανάγκης απαιτεί ταχεία και αποτελεσματική αντιμετώπιση. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή να επανεξετάσει την πρόταση βάσει μιας επαρκώς ταχείας και αποτελεσματικής προσέγγισης ως προς την αντιμετώπιση μιας κρίσης. Η ΕΟΚΕ ανησυχεί ότι η προτεινόμενη σταδιακή προσέγγιση μπορεί να επιβαρύνεται υπερβολικά από διαδικασίες διοικητικού χαρακτήρα ώστε να είναι αποτελεσματική.

1.6. Η ΕΟΚΕ συνιστά την καθιέρωση στενής συνεργασίας μεταξύ της συμβουλευτικής ομάδας για το SMEI και των υφιστάμενων μέσω στρατηγικών προβλέψεων της ΕΕ, με σκοπό την πρόβλεψη συμβάντων κρίσης, με βάση τη συνεχή παρακολούθηση και αξιολόγηση των κινδύνων παγκόσμιων και περιφερειακών συμβάντων. Οι εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών θα πρέπει να συμμετέχουν ενεργά στη διαδικασία αυτή, ώστε να διοχετεύουν τις γνώσεις τους και τα αποτελέσματα των εργασιών τους στις δραστηριότητες προβλέψεων της ΕΕ.

1.7. Η ΕΟΚΕ προτείνει να συμπεριληφθούν εκπρόσωποι των κοινωνικών εταίρων και μια σχετική οργάνωση της κοινωνίας των πολιτών ως παρατηρητές της συμβουλευτικής ομάδας για το SMEI. Η ΕΟΚΕ ζητεί επίσης να αποσαφηνιστεί ο ρόλος της προτεινόμενης συμβουλευτικής ομάδας, ιδίως σε σχέση με άλλους παρεμφερείς φορείς.

1.8. Η ανάθεση αρμοδιοτήτων στην Επιτροπή βάσει της πρότασης θα πρέπει να επανεξεταστεί, προκειμένου να επιτευχθεί ισορροπία μεταξύ της αποτελεσματικής αντιμετώπισης κρίσεων και της συμπερίληψης των κρατών μελών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

1.9. Υπάρχει κίνδυνος οι παρεμβατικές εξουσίες που ανατίθενται στην Επιτροπή βάσει της πρότασης, όπως η ιεράρχηση των παραγγελιών και η ρήτρα υπέρβασης των συμβάσεων, οι οποίες μπορεί να στοχεύουν συγκεκριμένες επιχειρήσεις, να αποβούν επιζήμιες για τη λειτουργία της ενιαίας αγοράς. Με την ίδια την ύπαρξή τους, δημιουργούν συνθήκες μη προβλεψιμότητας. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή να επανεξετάσει προσεκτικά την πρόταση, λαμβάνοντας επίσης υπόψη το ερώτημα σχετικά με το ποιες εταιρείες θα στοχεύουν και ποιος θα ερωμιστεί το κόστος μιας ενδεχόμενης αναδιοργάνωσης των γραμμών παραγωγής.

1.10. Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη πρέπει οπωσδήποτε να περιορίσουν τη συλλογή δεδομένων από τις εταιρείες σύμφωνα με τις αρχές της ακραίας αναγκαιότητας και της αναλογικότητας. Ορισμένες από τις προτάσεις θέτουν σε κίνδυνο τους ισότιμους όρους ανταγωνισμού, όπως η κατάρτιση καταλόγων των «πιο σχετικών οικονομικών φορέων» πριν από την ανακοίνωση έκτακτης ανάγκης. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για τα μηνύματα που αυτό μπορεί να στείλει στην αγορά και για τον συνολικό αντίκτυπο στον ανταγωνισμό.

1.11. Η ταχεία, εύκολα κατανοητή και ανοικτή επικοινωνία για το κοινό, τις επιχειρήσεις και άλλους παράγοντες είναι κείρας σημασίας για τη διαχείριση κρίσεων της ενιαίας αγοράς. Μια ειδική επιγραμμική διεπαφή πληροφοριών θα πρέπει να καθίσταται άμεσα λειτουργική σε περίπτωση κρίσης.

2. Βάση της γνωμοδότησης

2.1. Η εύρυθμη λειτουργία της ενιαίας αγοράς αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα πλεονεκτήματα της ΕΕ και είναι ζωτικής σημασίας για την οικονομία της και για τη «βελτίωση της ευημερίας μέσω της κοινωνικής και οικονομικής σύγκλισης και κατ' επέκταση τη μείωση των ανισοτήτων και τη μέριμνα ότι η επιδείνωση των κοινωνικών ανισορροπιών δεν θα εγείρει σοβαρούς φραγμούς στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση»⁽¹⁾.

2.2. Οι πρόσφατες κρίσεις, όπως η πανδημία COVID-19 και η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, κατέδειξαν την τρωτότητα της ενιαίας αγοράς και των αλυσίδων εφοδιασμού της σε περίπτωση απρόβλεπτων διαταραχών. Ως αποτέλεσμα των μέτρων περιορισμού της κυκλοφορίας κατά τη διάρκεια της πανδημίας σταμάτησε η λειτουργία πολλών επιχειρήσεων, έκλεισαν τα σύνορα, διακόπηκαν οι αλυσίδες εφοδιασμού, κλονίστηκε η ζήτηση και οι εργαζόμενοι και οι πάροχοι υπηρεσιών δεν ήταν σε θέση να μετακινηθούν στις διάφορες χώρες της Ευρώπης. Οι διαταραχές αυτές υπενθύμισαν στους πολίτες ότι η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων είναι σε μεγάλο βαθμό αλληλένδετη με την ελεύθερη κυκλοφορία των αγαθών και των υπηρεσιών. Συχνά, οι κρίσεις επηρεάζουν ιδίως τις πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος.

2.3. Η έλλειψη διαφάνειας στα μέτρα που έλαβαν τα διάφορα κράτη μέλη για την καταπολέμηση των κρίσεων προκάλεσε αβεβαιότητα ως προς την αιτιολόγηση και την αναλογικότητά τους. Το γεγονός αυτό αποδυνάμωσε την αμοιβαία εμπιστοσύνη και αλληλεγγύη και δημιούργησε εμπόδια στη λειτουργία της ενιαίας αγοράς. Από την άλλη πλευρά, καταδείχθηκε σαφώς η σημασία της συνεργασίας, του ανοικτού χαρακτήρα και του διαλόγου μεταξύ των κρατών μελών και η σημασία των διαφοροποιημένων αλυσίδων αξίας. Μια συντονισμένη αντίδραση που θα διασφαλίζει ότι τα εσωτερικά σύνορα της ΕΕ παραμένουν ανοικτά μέσω των «πράσινων λωρίδων» διέλευσης των συνόρων έχει αποδειχθεί καίριας σημασίας για την αποφυγή διαταραχών στα αναγκαία ταξίδια και στις αλυσίδες εφοδιασμού.

2.4. Το SMEI συμπληρώνει άλλα νομοθετικά μέτρα ή προτάσεις της ΕΕ για τη διαχείριση κρίσεων που αφορούν, για παράδειγμα, την υγεία, τους ημιαγωγούς, την επισιτιστική ασφάλεια και τον μηχανισμό πολιτικής προστασίας της ΕΕ.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την προσπάθεια της Επιτροπής να δημιουργήσει το SMEI για την καταπολέμηση των αρνητικών επιπτώσεων των υφιστάμενων και δυνητικών κρίσεων στην ενιαία αγορά, στους πολίτες και στις επιχειρήσεις της, και εκφράζει την ικανοποίησή της για την επιβεβαίωση ότι το SMEI θα εφαρμοστεί με την επιφύλαξη των υφιστάμενων μέσων διαχείρισης κρίσεων, τα οποία θα αντιμετωπίζονται ως *lex specialis*.

3.2. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι το SMEI θα πρέπει να διασφαλίζει καλύτερο συντονισμό των μέτρων μεταξύ των κρατών μελών, να ενισχύει την αλληλεγγύη, να διαφυλάσσει την αποτελεσματικότητα των τεσσάρων ελευθεριών και να αξιοποιεί την ενιαία αγορά για την αντιμετώπιση επείγουσών και απρόβλεπτων κρίσεων. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η εύρυθμη λειτουργία της ενιαίας αγοράς συνιστά αποτελεσματικό εργαλείο και πλεονέκτημα για την ετοιμότητα και την αντιμετώπιση κρίσεων.

3.3. Μια κρίση που μπορεί να επηρεάσει τη λειτουργία της ενιαίας αγοράς μπορεί να εμποδίσει τη λειτουργία των επιχειρήσεων αλλά και να επηρεάσει σημαντικά τη ζωή των ανθρώπων σε ολόκληρη την ΕΕ. Τα προτεινόμενα μέτρα για την καταπολέμηση οποιασδήποτε κρίσης θα πρέπει, συνεπώς, να λαμβάνουν υπόψη και τις δύο προοπτικές καθώς και την πορεία προς την ψηφιακή, πράσινη και δίκαιη μετάβαση με σκοπό την καλύτερη προετοιμασία της ενιαίας αγοράς απέναντι σε μελλοντικούς κλυδωνισμούς και κρίσεις. Η ενιαία αγορά του μέλλοντος μπορεί να βασιστεί μόνο στον συνδυασμό μιας υγιούς οικονομικής βάσης με μια ισχυρή κοινωνική διάσταση⁽²⁾.

3.4. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η αντιμετώπιση κρίσεων πρέπει να είναι ταχεία, αναλογική, προσωρινή και δεόντως στοχευμένη και να θέτει τις βάσεις για μια πιο ανθεκτική κοινωνία και οικονομία στο μέλλον. Πρέπει επίσης να συντονίζεται σε επίπεδο ΕΕ ώστε να αποτρέπονται τα διαφορετικά εθνικά μέτρα, τα οποία θα μπορούσαν να παρεμποδίσουν τη λειτουργία της ενιαίας αγοράς.

3.5. Η ΕΕ θα αντιμετωπίσει νέες προκλήσεις σε μελλοντικές κρίσεις. Τα μέτρα μετριασμού της κρίσης θα πρέπει να είναι διαφανή και άμεσα διαθέσιμα —εντός περιορισμένου πεδίου εφαρμογής και βάσει αυστηρών κριτηρίων— και να εφαρμόζονται ταχέως, γεγονός που απαιτεί ένα σαφές νομικό πλαίσιο σε επίπεδο ΕΕ. Το μέσο θα πρέπει να προστατεύει τις επιχειρήσεις και τους κατοίκους της ΕΕ καθώς και τις ελευθερίες της ενιαίας αγοράς σε περίπτωση εκτεταμένης και σοβαρής κρίσης, θα πρέπει να ελέγχει τα εθνικά και ενωσιακά μέτρα κατά της κρίσης, ώστε να συμμορφώνονται με τις βασικές αρχές της αναγκαιότητας, της αναλογικότητας και της απαγόρευσης των διακρίσεων, και θα πρέπει να διασφαλίζει τη διοικητική συνεργασία σε πραγματικό χρόνο καθώς και την πρόσβαση των επιχειρήσεων και των ατόμων σε πληροφορίες.

(1) Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Μια νέα βιομηχανική στρατηγική για την Ευρώπη» [COM(2020) 102 final] (ΕΕ C 364 της 28.10.2020, σ. 108).

(2) Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Μια ενιαία αγορά για όλους» (διερευνητική γνωμοδότηση) (ΕΕ C 311 της 18.9.2020, σ. 19).

3.6. Η ΕΟΚΕ ανησυχεί ότι μια σταδιακή διαδικασία αντιμετώπισης κρίσεων, όπως ορίζεται στο πλαίσιο του SMEI, θα απαιτήσει πάρα πολύ χρόνο και θα επιβραδύνει τη διαδικασία λήψης αποφάσεων, αντί να ανταποκρίνεται γρήγορα στην κρίση.

3.7. Είναι αδύνατο να προβλεφθεί το εύρος και το είδος μιας συγκεκριμένης μελλοντικής κρίσης. Παράλληλα, η αντιμετώπιση κρίσεων είναι πιο αποτελεσματική και λιγότερο επεμβατική εάν ενεργοποιηθεί στα πρώτα στάδια μιας κρίσης. Η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία των στρατηγικών προβλέψεων στην ΕΕ και εξακολουθεί να επικροτεί θερμά τη συμπερίληψη της μεθοδολογίας προβλέψεων στη διαδικασία χάραξης πολιτικής της ΕΕ. Τα μέσα που προτείνονται στο πλαίσιο του SMEI θα πρέπει να συμπληρωθούν με τη στενή συνεργασία μεταξύ της συμβουλευτικής ομάδας και των υφιστάμενων μηχανισμών στρατηγικών προβλέψεων με στόχο την πρόβλεψη μελλοντικών κρίσεων βάσει των συνεχιζόμενων παγκόσμιων και περιφερειακών συμβάντων που έχουν την ικανότητα να διαταράσσουν σε τέτοιο βαθμό τη λειτουργία μιας ενιαίας αγοράς ώστε να μην μπορεί πλέον να θεωρηθεί φυσιολογική. Η συμβουλευτική ομάδα θα πρέπει όχι μόνο να είναι επιφορτισμένη με την αξιολόγηση συμβάντων για τα οποία τα κράτη μέλη προειδοποιούν την Επιτροπή, αλλά θα πρέπει να συνεργάζεται σε διαρκή βάση με τους αρμόδιους φορείς υλοποίησης των στρατηγικών προβλέψεων της ΕΕ για τη διενέργεια της παρακολούθησης και της αξιολόγησης των κινδύνων παγκόσμιων και περιφερειακών συμβάντων. Δεδομένου ότι οι στρατηγικές προβλέψεις αποτελούν μια συμμετοχική διαδικασία, η ΕΟΚΕ αναμένει ότι οι συνέργειες, καθώς και η διαρθρωτική συμμετοχή όλων των θεσμικών οργάνων της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της ΕΟΚΕ, θα ευδοκμήσουν σε αυτήν τη βάση ⁽³⁾.

3.8. Στόχος της πρότασης είναι να καλύψει όλες τις σημαντικές κρίσεις που επηρεάζουν την ενιαία αγορά και τις αλυσίδες εφοδιασμού της, με ελάχιστες εξαιρέσεις, για τις οποίες η ΕΕ έχει ήδη λάβει ή εκπονεί τα δικά της μέτρα. Το ευρύ πεδίο εφαρμογής δημιουργεί σημαντικές προκλήσεις. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι το SMEI απαιτεί σαφέστερο ορισμό της κρίσης, ο οποίος δεν πρέπει να υπόκειται σε αποκλίνουσες ερμηνείες. Επίσης, οι ορισμοί των όρων «τομείς στρατηγικής σημασίας», «αγαθά και υπηρεσίες στρατηγικής σημασίας» και «αγαθά και υπηρεσίες που σχετίζονται με την κρίση» είναι πολύ ευρείς. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι ορισμοί αυτοί θα πρέπει να είναι διατυπωμένοι με τρόπο μη διαφορούμενο, ώστε να διασφαλίζεται η αναλογικότητα και η ορθή στόχευση των μέτρων έκτακτης ανάγκης. Η έλλειψη σαφών και ακριβών ορισμών ενέχει τον κίνδυνο δημιουργίας ανασφάλειας δικαίου και διαφορών στο εσωτερικό της ενιαίας αγοράς.

3.9. Οι ορισμοί και η αντιμετώπιση κρίσεων στο πλαίσιο του SMEI πρέπει να είναι αναλογικοί και δεν πρέπει να οδηγούν σε περιττό διοικητικό φόρτο. Ειδικότερα, το μέσο θα πρέπει να ενεργοποιείται μόνο όταν υπάρχει επείγουσα και προσωρινή κρίση στην ενιαία αγορά, συμπεριλαμβανομένων περιφερειακών κρίσεων που επηρεάζουν τις τέσσερις ελευθερίες. Αντίστοιχα, η χρήση του μέσου θα πρέπει να είναι χρονικά περιορισμένη και να μην μπορεί να αποκτήσει μόνιμο χαρακτήρα. Σύμφωνα με την πρόταση, ανατίθενται στην Επιτροπή κατ' εξουσιοδότηση αρμοδιότητες όσον αφορά τα πρωτόκολλα κρίσης, τα οποία θα πρέπει να επανεξεταστούν προσεκτικά και να επιδιωχθεί ισορροπία μεταξύ της αποτελεσματικής αντιμετώπισης κρίσεων και της πλήρους δέσμευσης για κοινά μέτρα από τα κράτη μέλη.

3.10. Η ικανότητα αναγνώρισης μιας κατάστασης που απαιτεί αντιμετώπιση κρίσεων και η δέουσα έμφαση στα ζητήματα που προκύπτουν από καταστάσεις έκτακτης ανάγκης είναι ζωτικής σημασίας. Κανένα μέτρο έκτακτης ανάγκης δεν θα πρέπει να παρεμποδίζει τα θεμελιώδη δικαιώματα των Ευρωπαίων πολιτών, ιδίως εκείνα που αναγνωρίζονται σε διεθνείς συμφωνίες και συμβάσεις. Ακόμη και σε περιόδους κρίσης, η ΕΕ πρέπει να παραμείνει προσηλωμένη στην προάσπιση των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ομοίως, όλα τα μέτρα μετριασμού μιας κρίσης πρέπει να πληρούν τις βασικές αρχές της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας όσον αφορά τις επιχειρήσεις, πράγμα το οποίο δεν προβλέπεται στην πρόταση.

3.11. Η αναγνώριση και η ρύθμιση των αγαθών που σχετίζονται με την κρίση μπορούν να δημιουργήσουν αβεβαιότητες στην ενιαία αγορά που περιορίζουν τη λειτουργία της, καθώς είναι αδύνατο να γνωρίζουμε ποια θα είναι τα σχετικά με την κρίση αγαθά σε τυχόν μελλοντικές κρίσεις. Η ΕΟΚΕ κατανοεί την πρόθεση ανάθεσης ορισμένων εξουσιών στην Επιτροπή στο πλαίσιο της πρότασης, αλλά ταυτόχρονα οφείλει να εκφράσει την ανησυχία της για τη χορήγηση παρεμβατικών εξουσιών στην Επιτροπή όπως προβλέπεται στην πρόταση, όπως μεταξύ άλλων η δημοσιοποίηση εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών και η ιεράρχηση των παραγγελιών, συμπεριλαμβανομένης της ρήτρας υπέρβασης των συμβάσεων. Η παραγωγή και η παροχή αγαθών και υπηρεσιών και οι αλυσίδες εφοδιασμού τους αφορούν κυρίως τους παράγοντες της αγοράς και αποτελούν μέρος του τακτικού σχεδιασμού έκτακτης ανάγκης και της ετοιμότητας των επιχειρήσεων και των κυβερνήσεων.

3.12. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι, σε περιόδους κρίσης, πρέπει να αποφεύγεται η δημιουργία φραγμών και περιορισμών στο εσωτερικό της ΕΕ. Προκειμένου να επιτευχθεί αυτό, το μέσο θα πρέπει να διασφαλίζει μεγαλύτερη ανταλλαγή πληροφοριών, συντονισμό και αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών κατά τη θέσπιση μέτρων που σχετίζονται με την κρίση, με σεβασμό των εθνικών αρμοδιοτήτων. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει πλήρως την κατάρτιση ενός καταλόγου απαγορευμένων περιορισμών στις ελευθερίες της ενιαίας αγοράς. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι δεν υπάρχουν σαφείς συνέπειες σε περίπτωση μη τήρησης των απαιτήσεων από τα κράτη μέλη.

⁽³⁾ Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο — Έκθεση στρατηγικών προβλέψεων 2021 — Ικανότητα και ελευθερία δράσης της ΕΕ» [COM(2021) 750 final] (ΕΕ C 290 της 29.7.2022, σ. 35).

3.13. Η παραγωγή και η προμήθεια συγκεκριμένων αγαθών που μπορεί να είναι απαραίτητα για την καταπολέμηση μιας ενδεχόμενης κρίσης παρουσιάζουν άνιση κατανομή στην ενιαία αγορά. Ανάλογα με την κρίση, οι επιχειρήσεις και οι πολίτες σε όλη την ΕΕ ενδέχεται επίσης να επηρεαστούν με διαφορετικό βαθμό σοβαρότητας, ακόμη και σε περίπτωση κρίσης σε επίπεδο ΕΕ. Κατά την αντιμετώπιση παρόμοιων καταστάσεων, η αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών είναι ζωτικής σημασίας. Ως εκ τούτου, η εργαλειοθήκη της ΕΕ για την αντιμετώπιση των κρίσεων θα πρέπει να αποσκοπεί στην αποθάρρυνση του προστατευτισμού, ο οποίος θα κατακερμάτιζε την ενιαία αγορά και θα παρεμπόδιζε τη ροή κρίσιμων αγαθών και υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις και τους κατοίκους της ΕΕ.

3.14. Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή να αξιολογήσει τα διδάγματα που αντλήθηκαν από τις πρόσφατες κρίσεις προκειμένου να τα χρησιμοποιήσει ως πρότυπο για το μέλλον. Κατά τη διάρκεια της πανδημίας, η εισαγωγή «πράσινων λωρίδων» μείωσε πολλά δαπανηρά σημεία συμφόρησης που σχετίζονται ιδίως με τη ροή αγαθών εντός της ΕΕ, αλλά και με τη ροή υπηρεσιών. Επιπλέον, η σχετικά ταχεία έγκριση του κοινού ψηφιακού πιστοποιητικού COVID-19 της ΕΕ συνέβαλε στην αποκατάσταση της κινητικότητας εντός της ενιαίας αγοράς για τους παρόχους διασυνοριακών υπηρεσιών, τους διακινούμενους εργαζομένους και τα άτομα που ταξιδεύουν για επαγγελματικούς σκοπούς. Η τεχνική βοήθεια της ΕΕ συνέβαλε επίσης στη διασφάλιση μιας περισσότερο ομοιόμορφης εφαρμογής των μέτρων.

3.15. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι τα μέτρα σε επίπεδο ΕΕ θα πρέπει να λαμβάνονται σε συντονισμό με τα κράτη μέλη. Στο μέτρο του δυνατού, πρέπει να εφαρμόζεται κοινή προσέγγιση σε όλα τα κράτη μέλη. Μια κατακερματισμένη προσέγγιση θα δημιουργούσε πρόσθετα εμπόδια στην ενιαία αγορά, παρεμποδίζοντας την καινοτομία, τις επενδύσεις και τη δημιουργία θέσεων εργασίας, καθώς και την κοινωνική συνοχή και την ποιότητα ζωής. Ακόμη και σε περιόδους κρίσης, είναι σημαντικό η ενιαία αγορά να είναι προσβάσιμη σε όλους, με αποτελεσματικές διασφαλίσεις έναντι του κοινωνικού και του φορολογικού ντάμπινγκ (*).

3.16. Θα πρέπει επίσης να δοθούν κίνητρα στις επιχειρήσεις και στους πολίτες ώστε να προσαρμόσουν, όσο το δυνατόν περισσότερο, τον τρόπο που λειτουργούν και δραστηριοποιούνται στην πραγματικότητα που διαμορφώνεται μετά την κρίση, με το υψηλότερο ενεργειακό κόστος και τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Κάθε μέτρο έκτακτης ανάγκης θα πρέπει να ευθυγραμμίζεται με τους στόχους της ΕΕ για το κλίμα και την πορεία προς την κλιματική ουδετερότητα και, όταν εφαρμόζεται, θα πρέπει να χαράσσει έναν δρόμο προς την επίτευξή τους, καθώς και να καθιστά την ενιαία αγορά πιο ανθεκτική. Στην αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη ότι υπάρχει πάντα η πιθανότητα μιας κρίσης που οδηγεί σε αποκλίσεις μεταξύ των χωρών της ΕΕ όσον αφορά την οικονομική ανάπτυξη, τις κοινωνικές εγγυήσεις και τα επίπεδα ευημερίας (?), και πρέπει να σχεδιάζεται με γνώμονα την αποφυγή τέτοιων επιπτώσεων.

3.17. Η ταχεία, εύκολα κατανοητή και ανοικτή επικοινωνία για το κοινό, τις επιχειρήσεις και άλλους παράγοντες αποτελεί βασικό μέρος της διαχείρισης κρίσεων της ενιαίας αγοράς. Προκειμένου να βοηθηθούν οι άμεσοι παράγοντες, η ΕΟΚΕ συνιστά να τεθεί αμέσως σε λειτουργία μια κοινή ειδική επιγραμμική διεπαφή πληροφοριών την επόμενη φορά που θα εκδηλωθεί μια κρίση, η οποία διεπαφή θα επικαιροποιείται τακτικά και θα περιλαμβάνει αξιόπιστες πληροφορίες σχετικά με την κρίση και τα μέτρα που λαμβάνονται. Το μέσο θα πρέπει να διασφαλίζει διαφάνεια για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις όσον αφορά τα μέτρα που λαμβάνονται σε όλα τα κράτη μέλη για τη στήριξη της συνεχιζόμενης ελεύθερης κυκλοφορίας τους. Τυχόν μέτρα έκτακτης ανάγκης θα πρέπει να κοινοποιούνται με σαφήνεια, ώστε να μην προκαλείται σύγχυση ή πρόσθετα εμπόδια στη λειτουργία της ενιαίας αγοράς. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι κοινωνικοί εταίροι και η κοινωνία των πολιτών θα μπορούσαν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο σε αυτό.

3.18. Η στενή συνεργασία με τα ενδιαφερόμενα μέρη είναι επίσης απαραίτητη για την εφαρμογή του μέσου, δεδομένου ότι, στην πράξη, οι φορείς της κοινωνίας των πολιτών είναι εκείνοι που εφαρμόζουν τα μέτρα. Γνωρίζουν επίσης καλύτερα τα μέτρα και τις διαδικασίες που αποδίδουν αποτελέσματα. Οι υποδομές διοίκησης της ενιαίας αγοράς πρέπει να ενισχυθούν με την προορατική συμπερίληψη των οργανώσεων που εκπροσωπούν τους πολίτες, τους καταναλωτές και τις επιχειρήσεις (**). Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να συμπεριλάβει τους κοινωνικούς εταίρους, τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών καθώς και εμπειρογνώμονες στις διαδικασίες αξιολόγησης και παρακολούθησης των κινδύνων, καθώς και στην ανάπτυξη και τον συντονισμό των μέτρων αντιμετώπισης κρίσεων.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Τα μέτρα θα πρέπει να βασίζονται όσο το δυνατόν περισσότερο στα υφιστάμενα μέσα όσον αφορά τις κοινοποιήσεις, τα πρότυπα κ.λπ. Θα πρέπει να επικεντρώνονται στην αποσαφήνιση και τη διευκόλυνση της ταχείας και αποτελεσματικής χρήσης τους για τη διατήρηση της λειτουργίας της ενιαίας αγοράς κάθε φορά που ξεσπά μια κρίση.

(*) Βλέπε υποσημείωση 2.

(**) Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέματα α) «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Μακροπρόθεσμο σχέδιο δράσης για τη βελτίωση της εφαρμογής και της επιβολής των κανόνων της ενιαίας αγοράς» [COM(2020) 94 final], β) «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Εντοπισμός και αντιμετώπιση των φραγμών στην ενιαία αγορά» [COM(2020) 93 final] (ΕΕ C 364 της 28.10.2020, σ. 116).

(**) Βλέπε υποσημείωση 2.

4.2. Το μέσο θα πρέπει να λάβει υπόψη την ταχεία αξιολόγηση της συμμόρφωσης, τον συντονισμό των δημόσιων συμβάσεων και την εποπτεία της αγοράς για αγαθά και υπηρεσίες που είναι ζωτικής σημασίας για την εκάστοτε κρίση. Ωστόσο, θα πρέπει επίσης να λάβει υπόψη ότι, σε υφιστάμενες οδηγίες της ΕΕ, προσφέρονται ήδη διάφορες επιλογές που επιτρέπουν την πολύ ταχεία σύναψη συμβάσεων σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης.

4.3. Τα μέτρα έκτακτης ανάγκης δεν θα πρέπει να παραβιάζουν τα θεμελιώδη δικαιώματα των πολιτών της ΕΕ, ούτε θα πρέπει η άσκηση των εν λόγω δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος απεργίας, σε οποιονδήποτε τομέα, να συνιστά περίπτωση που δικαιολογεί την αντιμετώπιση κρίσεων βάσει του SMEI. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η νομική ρύθμιση των απεργιών εμπίπτει στην αρμοδιότητα των κρατών μελών και ότι, εάν μια απεργία ή άλλη συλλογική δράση αναληφθεί σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, δεν μπορεί να συνιστά κρίση βάσει του SMEI.

4.4. Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη πρέπει οπωσδήποτε να περιορίσουν τη συλλογή δεδομένων από τις εταιρείες σύμφωνα με τις αρχές της ακραίας αναγκαιότητας και της αναλογικότητας. Δεν πρέπει να θεσπίζονται δεσμευτικές υποχρεώσεις για τη δημοσιοποίηση εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών από τις επιχειρήσεις, την ιεράρχηση των παραγγελιών και τη ρήτρα υπέρβασης των συμβάσεων, δεδομένου ότι είναι αντιπαραγωγικές για την ανάληψη προορατικής δράσης με σκοπό την εξεύρεση λύσεων στον τομέα της αντιμετώπισης κρίσεων. Ορισμένες από τις προτάσεις θέτουν σε κίνδυνο τους ισότιμους όρους ανταγωνισμού, όπως η κατάρτιση καταλόγων των «σημαντικότερων οικονομικών φορέων» πριν από την ανακοίνωση έκτακτης ανάγκης. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για τα μηνύματα που αυτό μπορεί να στείλει στην αγορά και για τον συνολικό αντίκτυπο στον ανταγωνισμό.

4.5. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η συμβουλευτική ομάδα, όπως ορίζεται στο άρθρο 3 της πρότασης, θα πρέπει να αξιοποιήσει πλήρως τις γνώσεις και την εμπειρία των κοινωνικών εταίρων και μιας σχετικής οργάνωσης της κοινωνίας των πολιτών, οι οποίοι γνωρίζουν καλύτερα τις καθημερινές «πραγματικές» συνθήκες στην ενιαία αγορά. Μολονότι είναι σημαντικό η συμβουλευτική ομάδα να απαρτίζεται από όλους τους σχετικούς σε επίπεδο ΕΕ και κρατών μελών φορείς χάραξης πολιτικής, τις αρμόδιες αρχές και τους συναφείς οργανισμούς, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι κοινωνικοί εταίροι είναι άρρηκτα συνδεδεμένοι με την ενιαία αγορά και θα πρέπει να συμπεριληφθούν αυτομάτως ως παρατηρητές στη συμβουλευτική ομάδα, μαζί με μια σχετική οργάνωση της κοινωνίας των πολιτών, όπως λόγω χάρη μια οργάνωση καταναλωτών, για την παροχή συμβουλών, την εφαρμογή και την παρακολούθηση των πρακτικών μέτρων που λαμβάνονται στο πλαίσιο του SMEI.

4.6. Σύμφωνα με το άρθρο 13, η ΕΟΚΕ θεωρεί αναγκαία την ύπαρξη αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών μελών, για παράδειγμα κατά τη διασφάλιση στρατηγικών αποθεμάτων. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τη σύσταση της Επιτροπής σύμφωνα με την οποία τα κράτη μέλη πρέπει να κατανέμουν τα στρατηγικά αποθέματα με στοχευμένο τρόπο, όπου είναι δυνατόν.

4.7. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να επανεξετάσει το ενδεχόμενο περιορισμού της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων που προτείνεται στο άρθρο 17 όσον αφορά τους μεθοριακούς εργαζομένους, δεδομένου ότι ο περιορισμός της ελεύθερης κυκλοφορίας τους μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις στην ενιαία αγορά, όπως έχει ήδη επισημανθεί.

4.8. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η αλληλεπίδραση μεταξύ της συμβουλευτικής ομάδας που προβλέπει η πρόταση και των υφιστάμενων ομάδων διαχείρισης κρίσεων, όπως η ειδική ομάδα για την επιβολή των κανόνων της ενιαίας αγοράς, το εργαλείο πληροφόρησης για την ενιαία αγορά και οι πλατφόρμες επισιτιστικής κρίσης, δεν καθορίζεται σαφώς στην πρόταση. Η Επιτροπή θα πρέπει να αποφύγει τυχόν επικαλύψεις στις διαδικασίες των διαφόρων οργάνων για τη διαχείριση κρίσεων, οι οποίες θα δημιουργούσαν περιττή διοικητική επιβάρυνση και θα καθυστερούσαν την αντιμετώπιση κρίσεων.

Βρυξέλλες, 14 Δεκεμβρίου 2022.

Η Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Christa SCHWENG